ΕΤΟΣ Δ. *Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 26 Ὀκτωβρίου 1914* ΑΡΙΘ. 201.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΜΕΝΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ.—*Ἡ Κυριακὴ Προσευχή.—Ὁμιλία τριακοστὴ τρίτη.—Τὸ πέμπτον αἴτημα.*

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ. — *Προσφώνησις: Ἐπὶ τῇ ὑπογραφῇ τῆς εἰρήνης τῶν Ἀθηνῶν.*

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΟΜΙΛΙΑ ΛΓ΄.

ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ ΑΙΤΗΜΑ

« ***Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,***
» ***ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις***
» ***ἡμῶν».***

Εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν κατεδείξαμεν ὅτι διὰ νὰ γίνωμεν ἄξιοι τῆς θείας συγχωρήσεως ὀφείλομεν ἡμεῖς πρῶτοι νὰ συγχωρῶμεν τὰ πρὸς ἡμᾶς ἀδικήματα τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὅπως βεβαιοῦμεν τὸν οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα διὰ τοῦ πέμπτου τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς αἰτήματος λέγοντες· ὅπως ἡμεῖς συγχωροῦμεν τὰ πρὸς ἡμᾶς πταίσματα τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, οὕτω καὶ Σύ, Πάτερ ἐπουράνιε, συγχώρησον τὰ πρὸς τὴν θείαν Σου μεγαλειότητα πταίσματα ἡμῶν· ὅπως ἡμεῖς χαρίζομεν τὰ πρὸς ἡμᾶς χρέη τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, οὕτω χάρισε καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ πρὸς Σὲ χρέη ἡμῶν ἤτοι τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν. «*Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἄφες ἡμῖν τὰ » ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν*». Μεθ' ὅλα ταῦτα ὑπάρχουσι πολλοὶ Χριστιανοί, οἵτινες ἐπὶ μυρίαις προφάσεσιν

ἀρνοῦνται νὰ συγχωρήσωσι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν. Ἀλλὰ ποῖαι εἶναι αἱ σοβαρώτεροι τῶν προφάσεων τούτων; Ἰδοὺ ποῖον εἶναι τὸ θέμα τῆς σημερινῆς ἡμῶν ὁμιλίας.

Ἡ πρώτη καὶ λίαν συνήθης πρόφασις εἶναι ἡ ἑπομένη: Δὲν δύναμαι, λέγεις, νὰ συγχωρήσω τὸν ἀδελφόν μου, διότι αὐτὸς πρῶτος μὲ προσέβαλε. Λοιπόν, Χριστιανέ μου, διὰ νὰ συγχωρήσῃς ἀπαιτεῖς νὰ σὲ ἔχῃ εὐηργετημένον καὶ νὰ μὴ σοῦ ἔχῃ προξενήσῃ κακόν; Ἀλλὰ τότε ἔχεις λησμονήσει τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ὅστις εἶπεν· «*Ἐὰν ἀγαπήσητε τοὺς » ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποι- » οῦσι; καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποι- » εῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν; Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ἀγαπᾶτε » τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν.... καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ Ὑψίστου*». Ἔπειτα αὐτὴ αὕτη ἡ λέξις συγχώρησις προϋποθέτει ἀδίκημα διαπραχθέν, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐκλείψῃ ἐκ τοῦ μέσου διὰ τῆς συγγνώμης. Ἄλλως ἐὰν ἡ συγχώρησις περιωρίζετο καὶ ἀφεώρα μόνον εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔβλαψαν ἡμᾶς, τότε ἡ ἐντολὴ τοῦ Σωτῆρος θὰ ἦτο περιττή, διότι καὶ οἱ ἄπιστοι ἀγαπῶσι καὶ συγχωροῦσι τοὺς ἀγαπῶντας αὐτούς.

Ἐὰν ὁ ἀδελφός σου σὲ προσέβαλεν ὀφείλεις νὰ δοξάσῃς τὴν θείαν πρόνοιαν, ἡ ὁποία σοὶ ἐχορήγησεν εὐκαιρίαν διὰ νὰ λυπηθῇς καὶ στενοχωρηθῇς, διὰ νὰ διορθώσῃς τὰ σφάλματά σου. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει οἱ ἐχθροὶ ἀποβαίνουσιν εἰς ἡμᾶς χρησιμώτεροι καὶ ὠφελιμώτεροι ἀπὸ τοὺς φίλους.

Παραδέχομαι ὅτι ὁ ἐχθρός σου δὲν εἶναι ἄξιος τῆς ἀγάπης σου, διότι τὸ μῖσος τὸ ὁποῖον τρέφει ἐν τῇ καρδίᾳ του κατὰ σοῦ εἶναι εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Θεοῦ ἁμάρτημα. Ἀλλ' οἱαιδήποτε καὶ ἂν ἦναι αἱ διαθέσεις αὐτοῦ πρὸς σέ, εἶναι πάντοτε ἀδελφός σου. Ἐπλάσθη, ὅπως καὶ σύ, κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ἐξηγοράσθη, ὅπως καὶ σύ, διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, εἶναι προωρισμένος, ὅπως καὶ σὺ διὰ τὴν αἰώνιον μακαριότητα. Ἐὰν δὲ ὅλα αὐτὰ δὲν ἀρκοῦν νὰ σὲ πείσωσιν ὅτι ὀφείλεις νὰ τὸν συγχωρήσῃς, πρέπει νὰ λάβῃς ὑπ' ὄψει σου ὅτι τὸ συγχωρεῖν ἐπιτάττει σοι αὐτὸς ὁ Θεὸς λέγων· «*ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν*». Ἀλλὰ δὲν σταματᾷ ἕως ἐδῶ, δὲν ἀρκεῖται εἰς μόνην τὴν ἐντολὴν ὁ Θεός, ἀλλ' ὑποκαθιστᾷ δι' ἑαυτοῦ τὸν ἀδελφόν σου καὶ πανηγυρικῶς σὲ βεβαιώνει ὅτι ὁ δίδων τὴν ἐλεημοσύνην τῆς συγγνώμης εἰς τὸν ἀδελφόν του δίδει ταύτην εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν· «*ἐφ' » ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων ἐμοὶ ἐποιή- » σατε*». Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει· «*ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου ψώμιζε » αὐτόν, ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν*». Τὸ Εὐαγγέλιον δὲ ἐπεξηγεῖ τὸ ὑψηλὸν καὶ παρήγορον νόημα τῆς ἐντολῆς ταύτης λέγον ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς

Κρίσεως ὁ Σωτὴρ θὰ εἴπῃ εἰς τοὺς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ δικαίους. «*Δεῦτε, οἱ* » *εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν* » *βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν·* » *ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με*». Ἐπειδὴ δὲ οἱ δίκαιοι δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ἐννοήσωσι τὴν σημασίαν τῶν λόγων τούτων ὁ Σωτὴρ θὰ εἴπῃ εἰς αὐτούς. «*Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν* » *ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε*».

Λέγουσι πολλοὶ ὅτι τὸ συγχωρεῖν τὰ ἀδικήματα εἶναί τι δύσκολον ἢ μᾶλλον ἀδύνατον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ἐντολὴ τοῦ συγχωρεῖν εἶναι ἐντολὴ σκληρὰ διὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἀκριβῶς καταδείκνυται ἡ δύναμις τῆς θρησκείας, διότι κατορθώνει αὕτη νὰ κατανικᾷ τὸ φοβερώτερον καὶ ἀγριώτερον πάθος τοῦ ἀνθρώπου, τὸ πάθος τῆς ἐκδικήσεως. Ἡ ἐντολὴ αὕτη εἶναι ὄντως πικρὰ καὶ σκληρὰ ὅταν συμβουλευώμεθα μόνην τὴν ἀσθένειαν τῆς ἡμετέρας φύσεως· ἀλλ' ὅ,τι διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι δύσκολον γίνεται εὔκολον μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Ἡ θεία χάρις βοηθεῖ ἡμᾶς καὶ ἐλαφρύνει τὸ δυσβάστακτον τοῦτο βάρος. Ὅταν ἀτενίσωμεν τὸ βλέμμα πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον, ὅταν ἀναπολήσωμεν εἰς τὴν ἡμετέραν μνήμην τοὺς λόγους ἐκείνους, δι' ὧν ἐχορήγει τὴν συγχώρησιν εἰς τοὺς δημίους αὐτοῦ, ἀμέσως ἡ ὀργὴ καὶ ἡ ἀγανάκτησις ἡμῶν καταπαύει, ἀμέσως ἡ γαλήνη ἐξαπλοῦται ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Ἡ δίψα τῆς ἐκδικήσεως, λέγει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, εἶναι ἡ ἔχιδνα ἡ καταβιβρώσκουσα ἡμῶν τὰ σπλάγχνα καὶ δηλητηριάζουσα τὴν ἡμετέραν ζωήν, καὶ ταὐτοχρόνως εἶναι πηγὴ ἀκένωτος καθημερινῶν στενοχωριῶν καὶ θλίψεων. Οὐδέν, τοὐναντίον, ὑπάρχει παραμυθικώτερον τῆς συγχωρήσεως, τοῦ νὰ λησμονήσῃς τὰ πρὸς σὲ ἀδικήματα τοῦ ἄλλου. Μετὰ τὴν συγχώρησιν ἀμέσως ἡ καρδία ἡμῶν ἀνακουφίζεται καὶ ἀναπνέει τὸ ἡδὺ ἄρωμα τῆς ἀγάπης ἀναφωνοῦσα μετὰ τοῦ ψαλμῳδοῦ, «*Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ* » *κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό*».

Ἡ τρίτη πρόφασις, εἰς τὴν ὁποίαν καταφεύγουσιν οἱ ἀρνούμενοι νὰ συγχωρήσωσι τοὺς ἀδελφούς των εἶναι: Ἡ τιμή μου δὲν μοὶ ἐπιτρέπει νὰ συγχωρήσω, διότι τὸ συγχωρεῖν εἶναι ἀδυναμία.

Ἀλλά, Χριστιανοί μου, δὲν εἶναι τοῦτο ἀληθές. Ἡ δόξα, ἡ ἀνδρεία καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς ἔγκειται ἐν τῷ συγχωρεῖν. Τοῦτο καὶ αὐτοὶ οἱ ἐθνικοὶ εἶχον κατανοήση. Δὲν ὑπάρχει, λέγει φιλόσοφός τις ἀρχαῖος, ἰσχύς, ἡ ὁποία νὰ μὴ κλονισθῇ καὶ καταβληθῇ διὰ τοῦ σιδήρου καὶ τῶν ἐπιμόνων προσπαθειῶν, ἀλλὰ τὸ νὰ κατανικᾷ τις ἑαυτόν, νὰ ἐπιβάλλῃ σιγὴν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ὀργήν, νὰ συγχωρῇ καὶ μάλιστα νὰ εὐεργετῇ τὸν

ἐχθρόν του, τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι πλέον ἴδιον ἥρωος, ἀλλ' ἐξισοῦται πρὸς τὴν θεότητα. «Φρονοῦσί τινες, λέγει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, ὅτι ἡ ἐκδί» κησις εἶναι ἴδιον ψυχῶν γενναίων καὶ ἐξηυγενισμένων, ἐν ᾧ ἀπ' ἐναν» τίας εἶναι ἴδιον ψυχῶν χυδαίων καὶ ἀνάνδρων. Τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον » ἔγκειται ἐν τούτῳ, ἐν τῷ νικᾶν ἑαυτοῦ, διότι καθὼς λέγει ἡ Ἁγία Γραφή, » *ὁ κρατῶν ὀργῆς κρείσσων καταλαμβανομένου πόλιν*». Ἀπαιτεῖται πραγματικῶς ἀληθινὴ ἀνδρεία διὰ νὰ κρατήσῃ τις ἑαυτοῦ, διὰ νὰ κυβερνᾷ τὰ πάθη του καὶ πρὸ πάντων νὰ συγκρατήσῃ τὸ πάθος τῆς ἐκδικήσεως. Ἀλλ' αἱ ἐν τῷ κόσμῳ ἀγενεῖς καὶ ἄνανδροι ψυχαὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχουσι τὸ σθένος νὰ κατορθώσωσι τὴν ἀρετὴν ταύτην χαρακτηρίζουσιν αὐτὴν ὡς ἀδυναμίαν. Ἀλλὰ μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου· τὸ συγχωρεῖν δὲν ἀναδεικνύει τὸν ἄνθρωπον ἥρωα ἁπλῶς, ἀλλ' ἀνυψοῖ αὐτὸν εἰς τὰ ὕψη τῆς θεότητος, ἀναδεικνύει αὐτὸν ὅμοιον τῷ Θεῷ.

Τέλος, ἄλλοι θέλοντες νὰ συμβιβάσωσι δῆθεν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν περίλυπον καρδίαν των λέγουσι· δὲν θέλω τὸ κακὸν τοῦ ἐχθροῦ μου, ἀλλ' ἄς μὴ μοῦ ζητεῖ καὶ περισσότερα· ἐὰν μοὶ ἀπυτείνῃ τὸν λόγον ἀπάντησιν δὲν θὰ δώσω, ἀλλὰ καὶ περίστασις ἂν παρουσιασθῇ διὰ νὰ τὸν εὐεργετήσω δὲν θὰ τὸ πράξω.

Αὐτὴ εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ κόσμου. Ἀκούσατε τόρα καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ Εὐαγγελίου· «*ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν.... καλῶς ποιεῖτε τοὺς » μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ » διωκόντων ὑμᾶς*». «*Τέκνία μου*, λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, *μὴ » ἀγαπῶμεν λόγῳ, μηδὲ γλώσσῃ ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ*». «Ἀκούω πολλούς, λέγει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος, λέγοντας· δὲν μισῶ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καμμίαν σχέσιν δὲν θέλω νὰ ἔχω μαζί του. Δὲν φθάνει ὅμως τοῦτο, διότι εἶναι γεγραμμένον· *ὕπαγε, διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου....*» Ἐὰν δὲν ἐκπληρώσῃς τὴν ἐντολὴν ταύτην, πῶς θὰ τολμήσῃς νὰ προσευχηθῇς καὶ νὰ προσέλθῃς εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν;»

Δὲν θέλεις τὸ κακὸν τοῦ ἐχθροῦ σου; Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ διὰ νὰ ἦσαι Χριστιανός. Ὁ Χριστὸς ἐπιτάττει σοι νὰ τὸν ἀγαπᾷς, νὰ ἐκριζώσῃς ὅλα τὰ αἰσθήματα τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως ἐκ τῆς καρδίας σου καὶ νὰ ἀντικαταστήσῃς ταῦτα διὰ τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀγάπης, οὐχὶ ὅμως τῆς τυπικῆς καὶ ψυχρᾶς ἀγάπης, ἀλλὰ τῆς θερμῆς τῆς ἀγαθοποιοῦ καὶ εὐεργετικῆς ἀγάπης. Ἐὰν ἐξακολουθῇς νὰ λέγῃς, δὲν θέλω τὸ κακόν του, ἀλλὰ μοὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀγαπήσω καὶ εὐεργετήσω αὐτόν, τότε ἀρνεῖσαι τὸ Εὐαγγέλιον καὶ παύεις νὰ ἦσαι ἀληθὴς μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ. Βεβαίως, ὅταν ἀγαπᾷς τινὰ δὲν θὰ ἀρκεσθῇς νὰ τῷ εἴπῃς· δὲν θέλω τὸ κακόν σου, διότι τοιαύτη γλῶσσα ἔχει ὅλους τοὺς χαρακτῆρας τῆς ἐχθρό-

τητος, ἀλλὰ θὰ μεταχειρισθῇς γλῶσσαν ἐπεξηγοῦσαν καὶ παριστάνουσαν τὴν ἀγάπην σου ὅσον τὸ δυνατὸν ζωηρότερον.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἀγαπήσῃ τὸν ἐχθρόν του μὲ τὴν ἰδιάζουσαν ἐκείνην ἀγάπην, δι᾿ ἧς περιβάλλομεν τοὺς ἐπιστηθίους ἡμῶν φίλους· ἀλλ᾿ ἐπίσης εἶναι ἀληθές, ὅτι εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀγαπῶμεν μὲ ἀληθινὴν ἀγάπην πάντας ἐν γένει τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ ταύτῃ νὰ συμπεριλαμβάνωμεν καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν καὶ νὰ μὴ ἐξαιρῶμεν καὶ ἀποκλείωμεν αὐτοὺς τῶν εὐεργεσιῶν, τὰς ὁποίας ἐπιδαψιλεύομεν εἰς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα. Ἐὰν λ. χ. ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν εἶναι πτωχὸς εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐλεῶμεν αὐτὸν ὅπως καὶ τοὺς λοιποὺς πτωχούς. Ἐὰν ἦναι συγγενὴς ἢ γείτων ἡμῶν ὀφείλομεν νὰ ἐκπληρῶμεν καὶ πρὸς αὐτοὺς τὰ πρὸς τοὺς συγγενεῖς καὶ γείτονας ἐπιβαλλόμενα ἡμῖν καθήκοντα. Καὶ ἐν γένει εἰπεῖν ὁσάκις οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ἔχουσιν ἀνάγκην τῆς ἡμετέρας βοηθείας ὀφείλομεν μετὰ προθυμίας νὰ σπεύδωμεν εἰς βοήθειαν αὐτῶν, ὅπως ἠθέλομεν πράξει καὶ διὰ τὸ προσφιλέστερον εἰς ἡμᾶς πρόσωπον. «Ἐχθρόν, λέγει, ὁ Μ. Βασίλειος, ἐὰν εὕρῃς στενούμενον, μὴ » ἐπιβάλῃς τῇ ὀργῇ τῇ κατεχούσῃ τὴν ἄμυναν, ἀλλὰ θρέψον ὡς Ἰωσὴφ » τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς πωλήσαντας».

Διὰ τοῦ πέμπτου αἰτήματος τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ συγχωρήσῃ ἡμᾶς καθ᾿ ὃν τρόπον καὶ ἡμεῖς συγχωροῦμεν τοὺς πταίσαντας εἰς ἡμᾶς. «*Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ » ἡμεῖς ἀφίεμεν*». Ὑποθέσατε τώρα, Χριστιανοί μου, ὅτι τὴν ἐσχάτην ἐκείνην ἡμέραν ὁ Κύριος θὰ εἴπῃ αἴφνης πρὸς ἡμᾶς: Προσεβάλετέ με, διεπράξατε πολλὰ κατ᾿ ἐμοῦ ἀδικήματα, ἀλλ᾿ ἡσυχάσατε, σᾶς συγχωρῶ καὶ λησμονῶ τὰς ὕβρεις σας, ἀλλ᾿ ὑπὸ τὸν ἑξῆς ὅρον· νὰ μὴ παρουσιάζεσθε ἐνώπιόν μου, νὰ φύγητε μακρὰν ἀπ᾿ ἐμοῦ, ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει ἠθέλετε ἀπευθύνῃ πρός με προσευχὰς θὰ κλείω τὰ ὦτά μου διὰ νὰ μὴ ἀκούω αὐτάς, ἢ τὸ πολὺ πολὺ θὰ δίδω καὶ ἐγὼ εἰς ὑμᾶς τὴν ἀπάντησιν τὴν ὁποίαν δίδετε εἰς τοὺς ὑμετέρους ἐχθρούς, δὲν θέλω τὸ κακόν σας. Οἱ τοιοῦτοι φοβεροὶ λόγοι δὲν θὰ ἐμποιήσωσι τρόμον εἰς τὰς ἡμετέρας ψυχάς; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ ἀνακράξωμεν. Κύριε, πῶς συμβιβάζεται τοῦτο, καθ᾿ ὃν χρόνον συγχωρεῖς ἡμᾶς νὰ φέρησαι πρὸς ἡμᾶς ὡς εἰς τοὺς ἀσπονδοτέρους ἐχθρούς σου; Πῶς ἐν ᾧ συγχωρεῖς ἡμᾶς ἀφ᾿ ἑνός, ἀφ᾿ ἑτέρου ἐκδιώκεις ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, ὅπως ἐξεδίωξας τοῦ ἐπιγείου Παραδείσου τὸν ἁμαρτήσαντα πρωτόπλαστον; Ὁ Κύριος τότε δύναται νὰ εἴπῃ πρὸς ἡμᾶς. Δὲν ἔχετε ἀναγνώσει εἰς τὸ Εὐαγγέλιόν μου, ὅτι ὅπως σεῖς φέρεσθε πρὸς τοὺς ἄλλους, μὲ τὸν ἴδιον τρόπον θὰ φερθῶ καὶ ἐγὼ πρὸς σᾶς; Ἀφ᾿ οὗ λοιπὸν σεῖς, ταλαίπωροι

ἁμαρτωλοί, τολμᾶτε νὰ παρέχητε εἰς τὸν ἀδελφόν σας συγχώρησιν καθ' ὁλοκληρίαν γελοίαν καὶ ὑποκριτικήν, διατί παραπονεῖσθε διότι ἐγὼ φέρομαι πρὸς ὑμᾶς μετὰ δικαιοσύνης καὶ συνέσεως; «*Οὐδέν*, λέγει ὁ Ἱερὸς » Χρυσόστομος, οὐδὲν οὕτως ὁ Θεὸς μισεῖ καὶ ἀποστρέφεται ὡς ἄνθρω-» πον μνησίκακον καὶ διατηροῦντα ὀργήν. Πῶς γὰρ βούλῃ τὸν Δεσπό-» την ἥμερόν σοι γενέσθαι καὶ πρᾶον, τῷ συνδούλῳ γενόμενος αὐτῷ χαλε-» πὸς καὶ ἀσύγγνωστος; ἀλλ' ὕβρισέ σε ὁ σύνδουλός σου; καὶ σὺ τὸν » Θὸν ὑβρίζεις πολλάκις· ποῦ δὲ ἴσον σύνδουλος καὶ Δεσπότης; καὶ οὗτος » μὲν ἐκ πάθους ἴσως καὶ ἠδικημένος ἴσως ὕβρισε, καὶ παροξυνθείς, σὺ » δὲ τὸν Θεὸν ὑβρίζεις οὐκ ἠδικημένος, οὐδ' ἐπηρεασμένος, ἀλλ' εὐεργε-» τούμενος ὑπ' αὐτοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν· καὶ τίνα ἕξομεν ἀπολογίαν » ἢ συγγνώμην;»

Χριστιανοί μοι ἀγαπητοί! Κατὰ τὸν σημερινὸν αἰῶνα ὅλος ὁ κόσμος ὁμιλεῖ περὶ ἀδελφοποιήσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἡ ἀδελφοποίησις αὕτη δὲν ἐπιτυγχάνεται διὰ ψυχρῶν θεωριῶν καὶ ξηρῶν λέξεων. Μόνον ὅταν ἐμβαθύνωμεν εἰς τὸ νόημα τοῦ πέμπτου αἰτήματος τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς καὶ συμμορφωθῶμεν τελείως πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις αὐτοῦ, τότε μόνον θὰ κατανοήσωμεν ὄχι ὅτι ὀφείλομεν νὰ γίνωμεν ἀδελφοί, ἀλλ' ὅτι εἴμεθα γνήσιοι ἀδελφοὶ ἔχοντες τὸν αὐτὸν Πατέρα ἐν οὐρανοῖς καὶ ὅτι ὀφείλομεν ἑπομένως ***νὰ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, νὰ ἀνεχώμεθα ἀλλήλους, νὰ μὴ ἀφήνωμεν νὰ δύῃ ὁ ἥλιος ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ἡμῶν***, ἀλλὰ νὰ συγχωρῶμεν ἀλλήλους εἰλικρινῶς καὶ ἀνυποκρίτως διὰ νὰ εἰσακούηται παρὰ τοῦ Θεοῦ ἡ καθ' ἑκάστην παρ' ἡμῶν ἀπευθυνομένη πρὸς Αὐτὸν αἴτησις. «*Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς » ὀφειλέταις ἡμῶν*». Γένοιτο.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΕΠΙ ΤΗι ΥΠΟΓΡΑΦΗι ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Μετὰ τὴν πανελλήνιον Δοξολογίαν πρὸ δύο περίπου μηνῶν ἐπὶ τῇ ὑπογραφῇ τῆς εἰρήνης τοῦ Βουκουρεστίου συνήλθομεν πάλιν σήμερον εἰς τοὺς ἱεροὺς ναούς μας νὰ δοξάσωμεν καὶ αὖθις καὶ νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν Ὕψιστον ἐπὶ τῇ ὑπογραφῇ τῆς εἰρήνης τῶν Ἀθηνῶν. Ἐκείνη, ἡ εἰρήνη τοῦ Βουκουρεστίου ἔθηκε τέρμα εἰς τὸν προκληθέντα ὑπὸ τῶν

τέως Συμμάχων πόλεμον, ὅστις δίκην κεραυνοῦ ἐπέσκηψεν εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ἀσεβῶς παρασπονδησάντων. Ἡ σημερινὴ ἐν Ἀθήναις εἰρήνη σκοπεῖ νὰ ἐξομαλύνῃ τὰ σπουδαιότερα ἐπίμαχα ζητήματα, τὰ ὁποῖα εἶχον ἀναφυῆ ὡς ἐκ τοῦ πολέμου ἡμῶν κατὰ τῆς Τουρκίας, καὶ προτίθεται νὰ ἐπαναφέρῃ τοὺς γενναίους μας καλλινίκους μαχητὰς εἰς τὰς ποθητάς των οἰκογενείας καὶ νὰ ρίψῃ ὅσους ἐξ αὐτῶν εἶναι σύζυγοι καὶ γονεῖς εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν τέκνων των καὶ συζύγων των, καὶ νὰ ἀνακουφίσῃ τὰ ἐκ τῆς ἀναμονῆς ἀγωνιῶντα στήθη τῶν μητέρων καὶ πατέρων καὶ ἀδελφῶν καὶ φίλων καὶ νὰ ἀποδώσῃ τοὺς γεωργούς μας καὶ ἐπαγγελματίας εἰς τὰς εἰρηνικὰς αὐτῶν ἀσχολίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας τοὺς εἶχεν ἀπομακρύνει ἐπὶ τόσους μῆνας τὸ ὑπέρτατον καθῆκον τοῦ πολέμου ὑπὲρ τῆς Πατρίδος καὶ τῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν.

Ἰδού, ἀγαπητοί, διατί μετὰ τόσου πόθου καὶ μετὰ τόσης ἀνυπομησίας ἀνεμέναμεν τὴν λῆξιν τῶν πολέμων. Ἰδοὺ διατί μετὰ τόσης χαρᾶς καὶ ἀνακουφίσεως ἀπεδέχθημεν τὸ ἄγγελμα τῆς προκειμένης εἰρήνης. Ἰδοὺ διατί μετὰ τόσης ζέσεως καὶ εὐγνωμοσύνης δοξολογοῦμεν πάλιν τὸν Ὕψιστον, ψάλλοντες τὸν ἀγγελικὸν ὕμνον «δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ » ἐπὶ γῆς εἰρήνη».

Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἀγνοεῖ πόσον μᾶς στοιχίζει ἡ ἀνεύρεσις τῆς ποθητῆς ἐλαίας, ἐκ τῶν κλάδων τῆς ὁποίας ἐλάβομεν τὸ σύμβολον τῆς εἰρήνης, τὸ ὁποῖον ἤδη κρατοῦμεν ἀνὰ χεῖρας μετὰ μεγάλης στοργῆς καὶ εὐλαβείας. Χιλιάδες πολλαὶ ἡρωϊκῶν μας ἀδελφῶν ἐδέησε νὰ καλύψουν τὰ πεδία τῶν μαχῶν, μυριάδες ἄλλαι ἐξ αὐτῶν ἐδέησε νὰ χύσουν τὸ αἷμά των, καιρίως τραυματισθέντες ἐν πολέμῳ· ὅλοι μας οἱ ἐν τῷ στρατῷ γενναῖοι μαχηταὶ ἐδέησε νὰ δοκιμάσωσι μεθ' ὑπομονῆς καὶ ἐγκαρτερήσεως τὰς σκληροτάτας ταλαιπωρίας τοῦ πολέμου, δὲν ἔμεινε, διαρκούσης τῆς ἐκστρατείας, ἄνευ ἀγωνίας καὶ ὑλικῶν θυσιῶν καὶ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνισμός. Κύριος δὲ οἶδε πόσος χρόνος ἀπαιτεῖται καὶ πόση ἐργασία χρειάζεται πρὸς ἐπούλωσιν καὶ θεραπείαν τῶν σωματικῶν καὶ ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν ζημιῶν, τὰς ὁποίας ἀναγκαίως ἐπέφερεν ὁ πόλεμος ὡς ἀναγκαῖον κακόν.

Ἰδού, ἀγαπητοί μου, διὰ τί μᾶς φαίνεται τόσον γλυκεῖα καὶ προσχαρὴς ἡ ἐπιτευχθεῖσα εἰρήνη διὰ τῆς συνθήκης τῶν Ἀθηνῶν. Ὅ,τι τις ἀπολαμβάνει μετὰ πολλῶν κόπων καὶ θυσιῶν τὸ ἀγαπᾷ καὶ τὸ ἐκτιμᾷ καὶ τὸ περιέπει μετὰ πλείονος ἀγάπης καὶ εὐχαριστήσεως. Ἀλλ' ἰδοὺ διὰ τί μετὰ τὸν πόλεμον, τὸν ἐπαγαγόντα τηλικαύτας θυσίας, ὀφείλομεν ἤδη τὴν ἀνοιγομένην περίοδον τῆς εἰρήνης νὰ ἐκμεταλλευθῶμεν πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων ἀνορθώσεως τῶν ἐρειπωθέντων, ἀνακουφίσεως τῶν παθόντων, προόδου τῆς ἐν πολλοῖς καθυστερούσης κοινωνίας μας.

Καὶ ἔχομεν ἀληθῶς πολλὰ καὶ σπουδαῖα πράγματα νὰ ἐπιδιώξωμεν, ὥστε τ' ἀποτελέσματα νὰ εἶναι ἀντάξια τῆς τοιαύτης εἰρήνης, ἐπὶ τῇ ὑπογραφῇ τῆς ὁποίας τελοῦμεν τὴν λαμπρὰν ταύτην θρησκευτικὴν τελετήν. Ἔχομεν τὴν γεωργίαν μας τὴν ὁποίαν νὰ προαγάγωμεν, ἀναδεικνύοντες αὐτὴν ἱκανὴν ὅπως ἐπαρκῇ εἰς τὰς οἰκονομικὰς ἡμῶν ἀνάγκας. Ἔχομεν τὴν ἀνθοῦσαν ἐμπορικήν μας ναυτιλίαν, τὴν ὁποίαν νὰ ἐνισχύσωμεν ἔτι μᾶλλον, καθιστῶντες αὐτὴν ἐνάμιλλον πρὸς τὴν τῶν μᾶλλον προηγμένων εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Ἔχομεν τὸ ἐμπόριον τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ εἰς οἷον βαθμὸν ὑπισχνεῖται ἡ θαυμασία πρὸς τοῦτο ἑλληνικὴ ἰδιοφυΐα. Ἔχομεν νὰ πυκνώσωμεν τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας, διὰ τῶν ὁποίων νὰ συνδεθοῦν αἱ ἐπαρχίαι ἡμῶν μὲ τὰ ἀστικὰ κέντρα καὶ ἡ ὅλη Ἑλλὰς μὲ τὴν ἄλλην Εὐρώπην. Ἔχομεν τὸν ἐκπαιδευτικὸν κλάδον, πρὸς ἀναδιοργάνωσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ ὁποίου τοσαῦται ἀπόπειραι ἐγένοντο ἄχρι τοῦδε. Εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις ἡ προσήκουσα τοῦ Κλήρου καὶ ἡ ὑλικὴ αὐτοῦ περίθαλψις, ἥτις χρῄζει ἐπειγούσης σκέψεως καὶ ἐνεργείας.

Ἀλλὰ μήπως οἱ τελευταῖοι πόλεμοι δὲν πρόκειται νὰ ἀνοίξουν νέους ὁρίζοντας εἰς τὴν ἑλληνικὴν σκέψιν, τὴν τέχνην, τὴν ποίησιν, εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὥστε νὰ μὴ μείνῃ ἄκαρπος ἡ εἰρήνη καὶ ὑπὸ τὰς πνευματικωτέρας ταύτας ἐπόψεις;

Στερεωμένη λοιπὸν ἔστω ἡ σημερινὴ εἰρήνη, ἡ τοσαῦτα ὑλικά, πνευματικά, κοινωνικὰ καὶ ἐθνικὰ ἀγαθὰ ἐπαγγελλομένη πρὸς ἡμᾶς. Αἰωνία ἔστω ἡ μνήμη καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ ἡ δόξα τῶν πεσόντων ἀδελφῶν ἡμῶν, διὰ τοῦ αἵματος τῶν ὁποίων ἐποτίσθη καὶ ἐβλάστησεν ὁ θαλλὸς τῆς εἰρήνης ταύτης. Δεδοξασμένον ἔστω τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, ὅστις ὡς ἄρχων τῆς εἰρήνης μᾶς ὑπέδειξε τὴν ὁδὸν τῶν θυσιῶν, δι' ὧν ἀσφαλῶς ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῆς. Ἔστω τετιμημένος ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὅστις δικαίως ἐκτιμῶν τὴν σημασίαν τῆς εἰρήνης, εἶναι πρόθυμος νὰ ἀναλάβῃ πᾶσαν νέαν θυσίαν κατὰ παντὸς ὅστις θὰ παρεβίαζεν αὐτήν. Ἀλλ' ἂς δεηθῶμεν, ἀγαπητοί, τοῦ Κυρίου ἐκ βάθους ψυχῆς, ὅπως ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν εἰς τὴν νέαν ταύτην ἔνδοξον ἐθνικὴν περίοδον. Γένοιτο.